

3. Толстой Л.Н. О народном образовании / Л.Н. Толстой // Педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1989. – 544с.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. / С.Л. Рубинштейн– СПб.: Питер Ком, 1999. – 720с.
5. Выготский Л.С. Вопросы детской психологии. / Л.С. Выготский– СПб.: Союз, 1997.– 224с.
6. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори. – К., 1977. – Т.4. – 638с.
7. Эльконин Д.Б. Психологическое развитие в детских возрастах. / Д. Б. Эльконин – М.: Изд-во «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1995.– 416с.
8. Скрипченко О.В. Розумовий розвиток молодших школярів. / О. В. Скрипченко – К.: Знання, 1971.– 48с.
9. Савченко О.Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів. / О.Я. Савченко– К., 1982. – 176с.
10. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 1998.– 380с.
11. Белкіна О.В. Критичне мислення учнів початкових класів (Закінчення) / О.В. Белкіна// Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 5. – С. 37 – 40.

References

1. Nova ukrayins'ka shkola. Poradnyk dlya vchytelya [New Ukrainian School. Teacher's Guide]. [online] Available at: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
2. Dobrolyubov, N. A. 1952. *Yzbrannyye pedahohycheskye prouyvedenyuya [Selected pedagogical works]*. Moscow: Publishing House of the Academy of Pedagogical Sciences of the RSFSR.
3. Tolstoy, L.N. 1989. O narodnom obrazovanyy [On public education]. In: *Pedagogical writings*. Moscow: Pedagogy.
4. Rubynshtein, S.L. 1999. *Osnovy obshchei psikhohohyy [Basics of general psychology]*. St. Petersburg: Peter Kom.
5. Vyhotskyu, L.S. 1997. *Voprosy detskoy psikhohohyy [Issues of child psychology]*. St. Petersburg: the Union.
6. Sukhomlyns'kyu, V.O. 1977. *Pavly's'ka serednya shkola [Pavlyska secondary school]*. In: *Selected Works*. Kiev. T.4.
7. El'konyn, D.B. 1995. *Psikhohohycheskoe razvytye v detskykh vozrastakh [Psychological development in childhood ages]*. Moscow: «Institute of Practical Psychology» Publishing House, Voronezh: NPO «MODEK».
8. Skrypchenko, O.V. 1971. *Rozumovyy rozvytok molodshykh shkolyariv [Intelligent development of junior pupils]*. Kyiv: Knowledge.
9. Savchenko, O.Ya. 1982. *Rozvytok piznaval'noyi samostiynosti molodshykh shkolyariv [Development of cognitive autonomy of junior pupils]*.
10. Bibik, N.M., 1998. *Formuvannya piznaval'nykh interesiv molodshykh shkolyariv [Formation of cognitive interests of junior pupils]*. Doctor of Pedagogical Sciences. Kiev.
11. Byelkina, O.V., 2005. *Krytychne myslennya uchniv pochatkovykh klasiv (Zakinchennya) [Critical Thinking of Elementary Students (ends)]*. Practical Psychology and Social Work, 5, pp. 37–40.

В статье проанализированы взгляды и рассмотрены главные направления психолого-педагогических исследований зарубежных и отечественных ученых по проблеме развития, формирования критического мышления младших школьников. Актуальность и растущий интерес к проблеме в связи с внедрением Концепции Новой украинской школы в учебный процесс.

Ключевые слова: критическое мышление, взгляды ученых на формирование критического мышления в младших школьников.

The article has analyzed the views and considered the main directions of psychological and pedagogical researches of foreign and national scientists concerning the development of the problem of formation of critical thinking of junior pupils. Investigating the problem of forming critical thinking in schoolchildren, increase in the interest of psychologists and educators from the late nineteenth and early twentieth centuries to the present was revealed. In psychological and educational researches on the problems of thinking and cognitive activity of primary school pupils sufficiently reasoned conclusions on the opportunities of the child's thinking in today's educational environment. In order to use the experience of researchers in psychology and pedagogy we have conducted a retrospective study of definite problem. We have substantiated the urgency and growing interest in the development of critical thinking of junior schoolchildren in connection with the introduction of the Conception of the New Ukrainian School in the educational process. Pupils do not receive critical thinking skills automatically, they are formed and developed with a certain systematic organization. In recent years, research has been carried out to improve the system of exercises, techniques and, as a result, an advanced technology for the development of critical thinking. It is through critical thinking that the traditional process of cognition finds an individuality and becomes conscious, continuous and productive.

Key words: critical thinking, scientific viewpoints on the formation of critical thinking among junior pupils.

УДК 37.012.1; 37.03; 378.013.42

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-148-151

Маргітїч Агнета Іванівна,
аспірант,

Мукачівський державний університет, м. Мукачєво

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ВИХОВНИЙ ПРОСТІР ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

У статті висвітлено питання освітнього середовища та виховного простору коледжу і вплив їх на формування особистості фахівця. Наголошено, що у формуванні особистості визначальним стає організаційна культура освітнього закладу, тобто набір прийомів і правил вирішення проблем зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції працівників, правил, що виправдали себе в минулому і підтвердили свою актуальність, система відносин, цінностей, правил, норм, традицій, знаків, установок, що визначають стратегію розвитку поведінки в різних умовах та обставинах. Здійснено аналіз виховної роботи Коледжу Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II (м. Берегово Закарпатської області), що спрямована на орієнтацію майбутніх фахівців, зокрема студентів спеціальності «Соціальна робота», на засвоєння моральних гуманістичних цінностей та управління ними у своєму житті й майбутній професійній діяльності. Зроблено висновок, що освітнє середовище закладу вищої освіти як духовна спільність постає в міжсуб'єктній взаємодії і сприяє професійно-особистісному становленню майбутнього фахівця, стрижнем якого є ціннісна спільність і традиції ЗВО.

Ключові слова: організаційна культура, освітнє середовище, виховний простір, середовищний підхід, майбутній фахівець, педагог, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Ключовим завданням сучасного суспільства є створення оптимальних умов для молодого покоління, адже саме молодь має бути спрямована на формування освіченої, творчої особистості, яка в майбутньому визначатиме перспективи та шлях розвитку держави. Період навчання студентів у навчальних закладах є складовою їх соціалізації як особистості, основою професійної майстерності, базисом усвідомлення життєвих перспектив, культури взаємин та засвоєння моральних цінностей, у якому освітнє середовище закладу вищої освіти має важливе значення. Студентський період є важливим етапом формування організаційної культури особистості, саме в цей період важливо розкрити їх потенційні можливості, інтелект, ціннісні орієнтації, розвинути професійні здібності, вдосконалити фахові навички. В сучасному суспільстві функція освітньої установи полягає у виконанні соціального замовлення, забезпеченні цілеспрямованої дії на інноваційні перетворення. Поняття освітнього середовища є важливою характеристикою освітнього процесу, який тісно пов'язаний не тільки з розвитком педагогічної науки, а й з іншими більш фундаментальними процесами, що відбуваються в суспільстві, зокрема з формуванням особистості майбутнього фахівця.

Аналіз актуальних досліджень та публікацій. Проблеми розвитку освітнього середовища і його ролі у формуванні особистості та виховного простору закладу вищої освіти була предметом наукових розвідок і вітчизняних, і зарубіжних дослідників. Зокрема, актуальною в сучасних умовах є тема навчальної співпраці як педагогічна умова розвитку творчих здібностей, формування особистості майбутнього спеціаліста, його професійної компетентності, громадської і громадянської активності. Умови сучасного ЗВО формують співробітництво студентів як педагогічну взаємодію всіх учасників освітньо-виховного процесу у освітньо-виховному середовищі сучасного навчального закладу, про що відмічають у наукових дослідженнях Е.Скоблева, В. Новиков, Г. Товканець, Х. Штейнбах, О. Ярошинська, М. Харченко та інші.

Окремі аспекти культурного розвитку студентської молоді в процесі професійної освіти проаналізовано в роботах Б.Брилліна, В. Дряпкі, Л. Коваль, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, О.Щолокової, в яких здійснено ґрунтовне дослідження проблеми формування духовного потенціалу студентів, формування естетичного сприймання, естетичних ідеалів і смаків майбутніх фахівців. Водночас вважаємо актуальним у педагогічній науці дослідження проблеми впливу освітнього середовища та виховного простору на формування особистості майбутнього фахівця, що і зумовило предмет нашого дослідження.

Мета статті: висвітлення проблеми освітнього середовища та його ролі у формуванні особистості майбутнього фахівця.

Результати дослідження. У сучасному освітньому просторі в умовах гуманізації навчання, людинознавчої та людиноцентристської орієнтації в усіх колах освіти виявляється спрямування на допомогу особистості пізнати себе й суспільство, визначити своє місце в цьому суспільстві та визначення ставлення до світу, формування творчої особистості, що нерозривно пов'язано із відродженням нації, з багатими історичними та народними традиціями України.

Зосередимо увагу на парадигмі «освітнє середовище». Сутність освітнього середовища закладу вищої освіти виявляється в тому, що воно відображає ідеї та цінності сучасної постіндустріальної парадигми освіти, включає в себе процеси розвитку і саморозвитку базової культури особистості, педагогічної культури викладача, відображає особливості їх взаємодії. Аналіз наукової та педагогічної літератури дає підстави визначити освітнє середовище навчального закладу як сукупність норм і правил, що регламентують та обмежують взаємини керівництва, педагога і студентів, а також усіх груп зацікавлених осіб (вищих інстанцій, батьків, роботодавців, соціальних партнерів та ін.) [2, с. 6]. Створення освітнього середовища з урахуванням усіх визначених його компонентів є потужним чинником у формуванні особистості сучасного фахівця, особистості зі сформованими гуманістичними

цінностями [1]. Освітнє середовище стає чинником забезпечення формування культури професійної діяльності, моральних та духовних цінностей, розвитку здібностей, використання знань, умінь та навичок в суспільстві. Отже, за умов дотримання всіх вище згаданих факторів і відбувається процес формування цілеспрямованої особистості студента. Згідно з ідеями В.А. Ясвіна, освітнє середовище (або середовище освіти) є «системою впливів та умов формування особистості за заданим зразком, а також можливостей для її розвитку, які має соціальне- та просторово-предметне оточення» [10, с. 14].

Більшість науковців поділяють думку, що середовище детермінує поведінку людини і ця детермінація може бути 7 видів: однонаправлена причинно-наслідкова детермінація, коли середовище впливає на людину; однонаправлена причинно-наслідкова детермінація, коли людина формує середовище; коли обидва способи існують одночасно; коли відбувається взаємодія між середовищем і людиною у якості інтерференції нестійкої рівноваги; коли взаємодія між середовищем і людиною відбувається у якості боротьби; коли людина і середовище складають єдину систему; випадкова детермінація, у випадку якої загальний результат взаємодії не може бути передбачений [2, с. 16; 3].

Середовищний підхід є теорією і технологією опосередкованого управління (через середовище) освітнім процесом особистості, оскільки для педагогічної науки є актуальним не тільки вивчення реального соціокультурного середовища, в якому людина знаходиться і підпадає під його вплив, але й вивчення середовища, яке певним чином змодельоване і яке здійснює прямиий та опосередкований вплив на освіту особистості, тобто сприйняття середовища як умови змінюється на розуміння його як чинника, засобу, ресурсу навчання, виховання і розвитку особистості. Зрозуміло, що «середовищний підхід передбачає опосередковане управління процесом формування педагогічної культури і є системою дій суб'єкта (студента) управління з інноваційним освітнім середовищем, спрямованим на перетворення її на засіб проєктування і продукування результату. Освітні дії з врахуванням середовищного підходу орієнтовані на приведення характеристик інноваційного освітнього середовища у відповідності до цілей формування педагогічної культури у студентів – майбутніх вчителів» [3, с. 53].

Для підтвердження особливої ролі освітнього середовища у формуванні особистості майбутнього фахівця важливим є розуміння організаційної культури, з чим пов'язують «філософські та ідеологічні уявлення, цінності, переконання, вірування, очікування, аттїтуди і норми, які об'єднують організацію в єдине ціле і розділяються її членами» [11]. Дослідники підкреслюють, що організаційна культура – це система відносин, цінностей, правил, норм, традицій, знаків, установок, що визначають стратегію розвитку поведінки у різних умовах та обставинах.

У формуванні особистості визначальним стає організаційна культура освітнього закладу, тобто набір прийомів і правил вирішення проблем зовнішньої адаптації і внутрішньої інтеграції працівників, правил, що виправдали себе в минулому і підтвердили свою актуальність», яку трактують як сукупність і складну взаємодію різноманітних психологічних конструктів, таких як професійні цінності, переконання, норми членів педагогічного колективу, які формують мотиви й моделі організаційної трудової поведінки, що відображаються та передаються традиціями школи» [4, с. 8], як систему уявлень цінностей, символів та зразків поведінки [6; 7], як сукупність символів, ритуалів, міфів та поведінки, які відповідають цінностям організації [12, с. 78]. Дослідник проблем культурного середовища Т. Парсонс підкреслює три основні моменти культури загалом та організаційної культури зокрема: «По-перше, культура передається, вона становить спадщину або соціальну традицію; по-друге, це те, чого навчаються; по-третє, вона є загальноприйнятою. тобто, з одного боку, є продуктом, а з іншого – детермінантою систем людської взаємодії» [13, с. 68].

У нашому дослідженні ми виходимо з того, що мета освітнього середовища та організаційної культури – створення в

навчальному закладі здорового психологічного клімату для об'єднання студентів, працівників в колектив, що пропагує певні етичні, моральні та культурні цінності. З цього погляду завдання виховної діяльності в освітньому середовищі закладу вищої освіти полягають у вивченні особливостей соціально-психологічного і фізичного розвитку студентів; почерговому залученні членів активу до виконання керівних функцій, навчання їх педагогічно грамотно виконувати доручення; сприянні формуванню в колективі органів самоврядування, забезпеченню зв'язків первинного колективу з іншими колективами (курсу, факультету, ВНЗ); забезпеченні наступності та єдності дій педагогів у роботі з колективом; створенні соціально-педагогічних умов для ефективної діяльності членів колективу; створенні системи традицій у життєдіяльності колективу тощо.

Досвід вивчення виховного простору Коледжу Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II (м. Берегово, Закарпатської області) засвідчує, що система виховної роботи спрямована на орієнтацію майбутніх фахівців, зокрема студентів спеціальності «Соціальна робота», на засвоєння моральних гуманістичних цінностей та управління ними у своєму житті й майбутній професійній діяльності. Цикл виховних годин орієнтований на формування особистісних рис і професійної підготовки, у зв'язку з чим тематика їх є різноманітною: «Людина для професії чи професія для людини?», «Мотивація студентів до обраної професії», «Держава починається з кожного», «Народ мій є, народ мій завжди буде!», «Навчися планувати свій день», «Культура поведінки в громадських місцях» «Твоє покликання» тощо; інформаційні години «Державна символіка», «Ми пам'ятаємо», «Закон і совість», «Чи можуть бути права без обов'язків?», «Що таке громадянська зрілість?».

Акцент у практичній виховній роботі здійснюється на діяльність гуртків, клубів, участь у конкурсах, що сприяє успішній реалізації особистісно-орієнтованої моделі виховання та навчання. Індивідуальне психологічне консультування студентів та викладачів, розвивальний потенціал якого реалізується через діалогічні стратегії у психотерапевтичному спілкуванні студента і психолога, атмосферу суб'єкт-суб'єктного партнерства, емпатії, сприяння активності студента, ціннісного прийняття ним своєї унікальності і права не бути схожим на інших, визнання своїх

творчих можливостей і необмеженого потенціалу до саморозвитку. Окремою формою психологічного консультування є спілкування зі студентами через електронну пошту з питань і проблем, які їх хвилюють. Організаційна культура в коледжі повинна розвивати, навчати, виховувати майбутніх спеціалістів, зокрема, акцентувати на комунікабельність, емоційність, креативність, проєктивність, творчість в освітньому середовищі, розвиток професійних навичок, соціальну активність, тобто, брати активну участь у соціальному житті суспільства. Таким чином, застосування низки характеристик в освітньо-виховному процесі дасть змогу виховати всебічно розвинуту особистість, яка крім професійних знань, умінь та навичок зможе відстоювати та висловлювати свою громадянську точку зору, життєву позицію.

Розглядаючи освітнє середовище Коледжу як певну організаційну структуру, педагоги можуть глибше і краще зрозуміти студента, адекватно допомогти йому у вирішенні його проблем, створити умови для прояву його індивідуальності. У цьому випадку успішний розвиток студентів у колективі забезпечує становлення культурного середовища, яке сприяє створенню атмосфери саморозвитку студентів і повідомленню їм змісту самовизначення. Тому особлива увага звертається на формування патріотизму, національної ідентичності, громадянської позиції та державності, оскільки розуміння сутності національної культури та етнічної приналежності є запорукою активної участі особистості в суспільно-економічних процесах країни, джерелом самореалізації особистості та становлення повноцінної людини у суспільстві.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Новій Україні потрібна нова школа, а новій школі – новий педагог, який поєднує в собі високу духовність і педагогічну майстерність, що формується й удосконалюється впродовж теоретичної та практичної підготовки в освітньому закладі. Освітнє середовище закладу вищої освіти як духовна спільність постає в міжсуб'єктній взаємодії і сприяє професійно-особистісному становленню майбутнього фахівця, стрижнем якого є ціннісна спільність і традиції ЗВО. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблеми формування особистісних якостей, зокрема толерантності, ключових і професійних компетентностей, особливо професійно-орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Новиков В.Н. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор. *Электронный журнал «Психологическая наука и образование»*. 2012. № 1. URL: www.psyedu.ru
3. Сенашенко В. С. Социально-воспитательная среда ВУЗа как основа воспитания и социализации студенчества. *Высшее образование России*. 2011. № 6. С. 103–113.
4. Серкіс Ж. В. Про організаційну культуру закладу освіти. *Практична психологія та соціальна робота*. 2002. № 9 – 10. С. 4-9.
5. Скоблева Э.И. Высшее профессиональное образование как институциональная система. *Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика*. 2010. № 2. С. 28–35., 6
6. Товканець Г.В. Формування педагогічної культури майбутнього педагога в умовах модернізації: методологічний та методичний аспекти [монографія]. Мукачево: Видавничий центр МДУ, 2017. 233 с.
7. Харченко С.Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: Теорія і практика [Монографія]. Луганськ: Альма-Матер, 2006. 320 с.
8. Штейнбах Х., Еленский В. Психология жизненного пространства. Х. Штейнбах. Санкт-Петербург, 2004. 240 с.
9. Ярошинська О. О. Освітній простір вищого навчального закладу як континуум проєктування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 35. С. 558–567.
10. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. М.: Смысл, 2001. 365 с
11. Kilmann R., Saxlon M. J. & Serpa R. Issues in Understanding and Changing Culture // *California Management Review*, Winter, 1986. P. 89.
12. Michon C. La dynamisation sociale / Christian Michon, Patrice Stern. Paris: Éditions d'Organisation, 1985. 115 p.
13. Parsons T. A sociological approach to the theory of organizations / T. Parsons // *Administrative science quarterly*. 1956. 1 (1). Pp. 63–85.

References

1. Академія педагогічних наук України, 2008. *Entsyklopediya osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter.
2. Novykov, V.N. 2012. *Obrazovatel'naya sreda vuza kak professyonal'no y lychnostno stymulyruyushchyy faktor* [The educational environment of the university as a professional and personal stimulating factor]. [online] Electronic Journal "Psychological Science and Education", 1. Available at: www.psyedu.ru
3. Senashenko, V. S. 2011. *Sotsyal'no-vospytatel'naya sreda VUZa kak osnova vospytanyya y sotsyalizatsyy studenchestva* [The social and educational environment of the university as the basis for the education and socialization of students]. *Russian higher education*, 6, pp. 103–113.

4. Serkis, Zh.V., 2002. Pro orhanizatsiynu kul'turu zakladu osvity [On Organizational Culture of Education Institution]. Practical Psychology and Social Work, 9-10, pp. 4-9.
5. Skobleva, E.Y., 2010. Vysshee professyonal'noe obrazovanye kak ynstytutsyonal'naya sistema [Higher vocational education as an institutional system]. Bulletin of Astrakhan State Technical University. Series: Economy, 2, pp. 28-35.
6. Tovkanets', H.V. 2017. Formuvannya pedahohichnoyi kul'tury maybutn'oho pedahoha v umovakh modernizatsiyi: metodolohichnyy ta metodychnyy aspekty [Formation of pedagogical culture of the future teacher in modernization: methodological and methodical aspects]. Mukachevo: MSU Publishing Center.
7. Kharchenko, S.Ya. 2006. Sotsializatsiya ditey ta molodi v protsesi sotsial'no-pedahohichnoyi diyal'nosti: teoriya i praktyka [Socialization of children and youth in the process of socio-pedagogical activity: theory and practice]. Lugansk: Alma-Mater.
8. Shteynbakh, Kh. and Elenskyu, V. 2004. Psykholohyya zhynnennoho prostranstva [Psychology of living space]. Saint Petersburg.
9. Yaroshyn'ska, O. O. 2014. Osvitniy prostir vyshchoho navchal'noho zakladu yak kontynuuum proektuvannya osvityn'oho seredovyscha profesynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv [Educational space of a higher educational institution as a continuum of designing the educational environment for the professional training of future specialists]. Pedagogy of the formation of a creative person in higher and secondary schools, 35, pp. 558-567.
10. Yasvyn, V.A. 2001. Obrazovatel'naya sreda: ot modelirovaniya k proektyrovaniyu [Educational environment: from modeling to design]. Moscow: Meaning.
11. Kilmann R., Saxlon, M. J. and Serpa, R. 1986. Issues in Understanding and Changing Culture. California Management Review, p. 89.
12. Michon, C. and Stern, P. 1985. La dynamisation sociale. Paris: Éditions d'Organisation.
13. Parsons, T. 1956. A sociological approach to the theory of organizations. Administrative science quarterly, 1 (1), pp. 63-85.

В статті освітлені питання освітнього середовища та виховального простору коледжу та впливу їх на формування особистості спеціаліста. Зазначено, що в формуванні особистості визначальним стає організаційна культура освітнього закладу, тобто набір прийомів і правил рішення проблем зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції працівників, правил, що випливають з минулого та підтверджують свою актуальність, система відносин, цінностей, правил, норм, традицій, знаків, установок, що визначають стратегію розвитку поведінки в різних умовах та обставинах. Здійснено аналіз виховальної роботи коледжу Закарпатського венгерського інституту ім. Ференца Ракоці II. Зроблено висновок, що освітнє середовище закладу вищої освіти як духовна спільнота виникає в міжпредметних взаємодіях і сприяє професійно-особистісному становленню майбутнього спеціаліста, стержнем якого є ціннісна спільнота та традиції ЗВО.

Ключові слова: організаційна культура, освітнє середовище, виховальне середовище, екологічний підхід, майбутній спеціаліст, педагог, заклад вищої освіти.

The article covers issues of the educational environment and college educational space and their influence on the formation of a specialist's personality. It is emphasized that the essence of the educational environment of a higher education institution is that it reflects the ideas and values of the modern post-industrial paradigm of education, includes the processes of development and self-development of the basic culture of the individual, teacher's pedagogical culture, reflects the peculiarities of their interaction. The educational environment of an educational institution is defined as a set of norms and rules that regulate and limit the relations between the leadership, teachers and students, as well as all groups of interested persons (higher authorities, parents, employers, social partners, etc.). The educational environment becomes a factor in ensuring the formation of a culture of professional activity, moral and spiritual values, the development of abilities, the use of knowledge, skills and abilities in society. Educational actions taking into account the environmental approach are aimed at bringing characteristics of the innovative educational environment in accordance with the purposes of formation of pedagogical culture among students - future teachers. It is emphasized that in the formation of personality organizational culture of an educational institution becomes decisive, that is, a set of methods and rules for solving problems of external adaptation and internal integration of workers, rules that justified themselves in the past and confirmed their relevance, the system of relations, values, rules, norms, signs, installations that determine the strategy of behavior in different conditions and circumstances. The educational work of the College of Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rakoczi II (Berehove, Transcarpathian region) was analyzed, aimed at orientation of future specialists, in particular students of the specialty "Social Work", on the assimilation of moral humanistic values and their management in their life and future professional activities. It is concluded that the educational environment of the institution of higher education as a spiritual community appears in the interpersonal interaction and promotes the professional and personal formation of the future specialist whose core is the value community and the traditions of a higher education institution.

Key words: organizational culture, educational environment, educational space, environmental approach, future specialist, teacher, institution of higher education.

УДК 373.2:745/749:331.54

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-151-154

Михайлова Катерина Василівна,

старший викладач;

Микуліна Антоніна Костянтинівна,

старший викладач,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

У статті висвітлено проблему трудового виховання дошкільників та особливості розвитку у них трудової діяльності як передумови професійного самовизначення, розкрито роль дошкільного закладу з формування у дітей уявлень про різні професії дорослих, їх цінність та значення в суспільному житті. Охарактеризовано поняття «трудова виховання», «трудова діяльність», «соціальна значимість праці», етапи формування інтересу до праці дорослих.

Ключові слова: трудова виховання, трудова діяльність, трудові вміння і навички, професії дорослих, суспільна значимість праці, соціальний досвід, працелюбність.